

De erli Büyü ümüz
Ali ÖZTÜRK 'ün anısına
Lisans Yayıncılık

Editör
Doç. Dr. Mustafa Talas

SOSYAL ANTROPOLOJİ

Yazarlar

Doç.Dr.Mustafa Talas
Doç.Dr.Sadettin Paksoy
Yrd.Doç.Dr.Abdullah Nuri Dicle
Yrd.Doç.Dr.Ay egül Sili
Yrd.Doç.Dr.Gökçen Çatlı Özen
Yrd.Doç.Dr. brahim Kurt
Yrd.Doç.Dr.M.Cüneyt Birkök
Yrd.Doç.Dr.Mehmet Çebi
Yrd. Doç.Dr. Nihat Yılmaz
Yrd.Doç.Dr.Özer Çetin
Yrd.Doç.Dr.Sevinç Peker
Yrd.Doç.Dr.Ya ar Barut
Ali Babahan

Editör
Doç. Dr. Mustafa Talas
Sosyal Antropoloji

ISBN: 978-605-5044-18-3

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

1.Baskı 2014

Bu kitabın basım,yayın ve satışı hakları Lisans Yayıncılık'a aittir.Anılan kuruluğun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik,elektronik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz basılamaz ve dağıtılamaz.

Renk Matbaası

Lisans Yayıncılık
Tahtakale Mah.Viğne Sokak No:31/B
Avcılar- STANBUL
e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr
www.lisansyayincilik.com.tr

ÖNSÖZ

Sosyal Antropoloji, sosyoloji ve antropoloji ortak etkileimin ürünü olarak bir alt disiplin şeklinde gelmiş bir alandır.

Bu alan, sosyal bilimler için disiplinlerarası bir özelliğe sahiptir. Sosyal antropoloji ile ilgili olan bu disiplinler, antropoloji ve sosyolojinin haricinde, şu biçimde sıralanabilir: Psikoloji, sosyal psikoloji, felsefe, ekonomi, tarih, coğrafya, anatomi, arkeoloji, sanat tarihi, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler vs.

Bütün bu alanlar, konusu insan ve çevresi olan alanlar olarak öne çıkan niteliktedir. Antropoloji, “insan bilimi” ya da “insan çeşitliliğine bir bakı” şeklinde ifade edilebilecek bir bilim alanıdır.

Antropolojiyi iki alt disiplin olarak ele almak mümkündür. Bunlardan birisi, insanı canlı bir organizma olarak fiziksel, bedensel özellikleriyle değerlendirmeye tabi tutan fizikî antropoloji, diğeri ise insanı sosyo-kültürel boyutuyla analiz eden sosyal ya da kültürel antropolojidir.

Bu eser de, sosyal ya da kültürel antropoloji kitabı olarak tasarlanmış olup, önemli bir açığı doldurmayı amaçlayan niteliğe sahiptir.

Çalışmada, sosyal antropolojinin alanı, konusu ve sınırlarının izahı Sayın M. Cüneyt Birkök tarafından önemli bir çabanın ürünü olarak hazırlanmıştır. Birinci bölümden sonra sosyal antropoloji alanı için önemli konular, sırasıyla, geniş bir bakı açılarıyla ele alınmıştır. Bu önemli konuların başında kültür gelmektedir. Sosyoloji, antropoloji ve psikoloji için başta olmak kaydıyla, disiplinlerarası bir mesele olan kültür, Sayın İbrahim Kurt tarafından önemli bir çalışmaya olarak hazırlanmıştır. Bundan sonra, biyolojik ve sosyal evrim konusu, evrim konusundaki farklı anlatım biçimiyle, Sayın Aytegin Sili tarafından hazırlanmıştır. Dördüncü bölüm olarak uyarlanma konusu tarafımdan hazırlanmıştır. Sadettin Paksoy, önemli bir gayretle antropoloji açısından ekonomik sistemlerin önemini beşinci bölüm olarak dizayn etmiştir. Ekonomik sistemlerden sonra toplumsal yapılarıdaki siyasal sistemler önemlidir. Bu öneme göre, Nihat Yılmaz, siyasal sistemleri büyük bir titizlikle hazırlanmıştır. Toplumsal yapılarıdaki diğer önemli husus olan din ve inanç sistemleri sosyal antropoloji açısından Sayın Özer Çetin tarafından hazırlanmıştır. Son dönemlerin en çok ilgi çeken konularının başında gelen Toplumsal Cinsiyet hususu Sayın Sevinç Peker tarafından önemli bir detayla hazırlanmıştır. Evlilik ve aile konusu hem geçmiş hem de günümüz göndermeli olarak Sayın Ali Babahan tarafından hazırlanmıştır. Bu bölümde, son dönemlerdeki sosyo-kültürel değişimden etkilenen aile ve evlilik kurumunun geniş boyutlu analizi yapılmıştır. Yaşar Barut, Abdullah Nuri Dicle

ve Mehmet ebi tarafından bir ekip alıması niteliindeki dil ve iletiim konusu daha önceki antropoloji ve sosyal antropoloji kitaplarından çok daha geni ve kapsamlı olarak hazırlanmıştır. Bu bölümde dil ve iletiim konusu bir etkili iletiim modeli ekinde hazırlanmıştır. Son bölümümüzü ise Gökçen atlı zen büyük bir titizlikle hazırlamıştır. Bu bölüm özellikle güncel popüler sosyal meselelere vurgu yapan önemli bir çalıma nitelikindedir.

Sosyal Antropoloji bölümü ile bir eser olarak literatürde kendine yer bulacağını umdu umuz bu kitabın, edebiyat fakültelerinin sosyoloji, antropoloji, psikoloji ve felsefe bölümlerinin yanı sıra, eğitim fakültelerinin rehberlik ve psikolojik danışmanlık ve sosyal bilgiler üretmenleri programlarının yanı sıra dil ve iletiim ile ilgilenen programlarda temel eser olarak değerlendirileceğine kanaatindeyiz.

Bu eserin derlenmesinde emeği geçen ve mesaisini harcayan bütün meslektaşlarıma ile bu alımanın organize edilmesinden, baskı edilmesine kadar her aşamayı yürüten Lisans Yayıncılık alımlarına sonsuz tkranlarıyla teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, 2014

Doç.Dr.Mustafa TALAS
Editör

Ç İNDEK İLER

Önsöz	V
Bölüm 1	
SOSYAL ANTROPOLOJİNİN ALANI VE KONUSU	
1.1. Antropolojinin Tarihi	13
1.1.1. Antropolojinin Ortaya Çıkışı	15
1.1.2. Antropolojinin Gelişmesi	21
1.1.3. Antropoloji Bilimine Yapılan Eleştiriler	23
1.2. Sosyal Antropolojinin Sınırları ve Diğer Disiplinlerle İlişkisi	24
1.2.1. Doğal Bilimler ve Sosyal Bilimler Ayrımı	24
1.2.2. Antropolojik Yaklaşımın Özellikleri	26
1.2.3. Sosyal Antropolojinin Sosyolojiden Farkları	29
1.3. Antropolojinin Dalları	30
1.3.1. Sosyal - Kültürel Antropoloji	30
1.3.1.1. Sosyal ve Kültürel Antropoloji Ayrılması ve Birleşmesi	32
1.3.1.2. Sosyal-Kültürel Antropolojinin Alt Dalları ve Diğer Uzmanlık Alanları	33
1.3.2. Arkeoloji	34
1.3.2.1. Prehistorya	35
1.3.2.2. Tarihsel Arkeoloji	35
1.3.2.3. Etno Arkeoloji	35
1.3.2.4. Endüstriyel ve Kentsel Arkeoloji	36
1.3.3. Dil Antropolojisi	36
1.3.4. Biyolojik (Fiziksel) Antropoloji	36
1.4. Antropolojinin Yöntemi ve Araştırma Teknikleri	38
1.4.1. Antropolojik Araştırma Yöntemi	39
Yararlanılan Kaynaklar	43
Bölüm 2	
KÜLTÜR VE KÜLTÜR KURAMLARI	
2.1. Kültür Kavramı	47
2.2. Kültürün Özellikleri	48
2.3. Kültür Araştırmaları ve Kültürleri Karşılaştırma Sistemleri	50
2.3.1. Kültüre Ait Çeşitli Kavramlar	52
2.4. Kültür, Toplum ve Birey	53
Yararlanılan Kaynaklar	57

Bölüm 3		
EV R M		61
3.1.Evrim ve Yaratılı Üzerine Tezler		62
3.2.Darwin'in Evrim Yaklaşımı ve Evrimci Yaklaşımlar		63
3.3.Biyolojik Evrim		65
3.4.Sosyal Evrim		69
Yararlanılan Kaynaklar		73
Bölüm 4		
UYARLANMA		75
4.1.Uyarlanma		76
4.2.Uyarlanma ile Keşif ve Keşifler Arasındaki İlişki		79
4.3. Avcı-Toplayıcılık		80
4.4.Göçebe Bahçıvanlık		81
4.5.Tarım Toplumu Dönemi		84
4.6.Endüstri Toplumu		85
4.7.Küreselleşme Döneminde Uyarlanma		86
4.8.Uyarlanma Bir Kültürel Gelişim Meselesidir		88
Yararlanılan Kaynaklar		90
Bölüm 5		
EKONOMİK KAVRAMLAR		91
5.1. Üretim		92
5.1.1. Üretim Faktörleri (Kaynaklar)		93
5.2. Tüketim		95
5.3. Mübadele (Değişim)		96
5.4. Mülkiyet		97
5.5. Para		99
5.6. Piyasa		100
5.6.1. Satıcı Piyasaları		103
5.6.2. Alıcı Piyasaları		105
5.7. Bölümü		106
5.8.Ekonomik Sistemler		107
5.8.1.Piyasa Ekonomisi (Kapitalizm)		107
5.8.2.Sosyalizm (Merkezi Planlama Ekonomisi)		110
5.8.3.Karma Ekonomi (Demokratik Planlama)		111
Yararlanılan Kaynaklar		113
Bölüm 6		
SİYASAL SİSTEMLER		115
6.1. İkel Topluluklarda Siyasal Sistem ve Yönetim		118
6.1.1. Takımlar ve Yönetim		119

6.1.2. Kabileler ve Yönetim	121
6.1.3. Eflık Yönetimi ve Erken Devlet	122
6.2. Tarım Toplularında Yönetim ve Siyasal Sistem	125
6.3. Endüstriyel Toplularda Siyasal Sistemler	128
6.4. Tabakala ma	130
6.5. Devlet	133
6.6. Modern Dünya Sistemi	135
Yararlanılan Kaynaklar	139

Bölüm 7

D N

7.1.Dinin Kökenine Dair Kuramlar	141
7.1.1. Ruhculuk Kuramı	142
7.1.2. Atalara Tapınma Kuramı	143
7.1.3. Büyü Kuramı	143
7.1.4. Totem Kuramı	144
7.1.5. Psikanalist Kuram	145
7.2.Dinin Tanımını ve Zorlukları	146
7.3.Tanrı/Tanrılar	147
7.3.1.Ata Ruh	148
7.3.2.Dini Seçkinler (Din Adamları)	148
7.4.Ritüel	149
7.5.Din ve Siyaset: Me rula tırma, syan, taat ve Menfaat.	151
7.6.Din ve Kültürel De i im	153
7.7.Din, Aile ve Akralalık	154
7.8.Din ve Üretim-Tüketim	155
7.9.Din ve iddet	156
7.10.Din ve Büyü	158
7.11.Dinin Fonksiyonları	159
Yararlanılan Kaynaklar	161

Bölüm 8

TOPLUMSAL K ML K, K L K VE TOPLUMSAL C NS YET

8.1. Ki i ve Davramı sal Çevresi	165
8.1.1. Çevreci Determinizm	166
8.1.2. Çevreci Posibilizm	167
8.1.3. Çevresel Algı	168
8.1.4. Kültürel Yayılma	169
8.2.Ki ilik	170
8.2.1.Ki ilik ile İlgili Kuramlar	170
8.2.2.Ki ilik ile İlgili Kavramlar	171

8.2.3. Ki ili i Etkileyen Faktörler	173
8.2.3.1. Biyolojik (Kalıtımsal Faktörler)	173
8.2.3.2. Sosyo-Kültürel Faktörler	174
8.2.3.3. Co rafi Faktörler	175
8.3. Kimlik ve Kimlik Çe itleri	175
8.3.1. Kimlik	175
8.3.2.1. Kimlik Kuramı	176
8.3.2.2. Kimlik Çe itleri	177
8.3.2. Antropolojide Kimlik	179
8.4. Toplumsal Cinsiyet	188
8.4.1. Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık	183
8.4.2. Kadınlara Kar ı Ayrımcılık	183
Yararlanılan Kaynaklar	186

Bölüm 9

EVL L K, A LE ve AKRABALIK

EVL L K, A LE ve AKRABALIK	191
9.1. Evlilik	192
9.1.1. Evlili in Özellikleri ve Temel levleri	192
9.1.2. Evlilik Türleri ve Evlilikle İgili Farklı Kurallar	194
9.1.2.1. Endogami (Grup ç i Evlilik) ve Egzogami (Grup Dı ı Evlilik)	194
9.1.2.2. Monogami (Tek E lilik) ve Poligami (Çok E lilik)	197
9.1.2.3. Di er Evlilik Türleri	200
9.1.2.4. E Seçmeye Yönelik Kurallar	201
9.1.2.5. Evlenme Süreci ve Evlilik Töreni	203
9.1.3. Bo anma	205
9.2. Aile ve Ev (Hane) Halkı	207
9.2.1. Aile Biçimleri	207
9.2.1.1. Çekirdek Aile ve Geni Aile	208
9.2.1.2. Yerle im Yerlerine Göre Aile Tipleri	209
9.2.1.3. Aileler Arasında Kültürel Farklılıklar	211
9.2.2. Ev ya da Hane Halkı	213
9.3. Akrabalık ve Soy	214
9.3.1. Akrabalık	214
9.3.1.1. Akrabalık Sistemleri	215
9.3.2. Soy	217
Yararlanılan Kaynaklar	219

Bölüm 10		
DİL VE LETİM		221
10.1. Dilin Niteliği		222
10.2. Biyolojik Bakımdan İnsanın Konumu		228
10.2.1. Davranışçı Kuramlar		228
10.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramları		228
10.2.3. Psikolinguistik Kuramlar		228
10.2.4. Dil Gelişim Evreleri		230
10.3. Beden Dili ve Sözel Olmayan İletim Biçimi		233
10.3.1. İletimde Beden Dilinin ve Sözel Olmayan İletim Biçiminin Önemi		233
10.3.2. İnsanlar Arası İlişkilerde Beden Dili ve Sözel Olmayan İletim Biçimi		234
10.3.2.1. Kişilerarası Mesafeler ve Selamlaşma		234
10.3.2.2. Jest ve Mimikler		237
10.3.2.3. Yüz ifadeleri, Gözler ve Bakışlar		239
10.3.2.4. Baş Hareketleri		240
10.3.2.5. Eller, Kollar ve Parmaklar		242
10.3.2.6. Bacakların Kullanılması ve Oturma Düzenleri		242
10.3.2.7. Yalan, Samimiyetsizlik, Üpke ve Tereddüt		245
10.3.2.8. Beden Dilinde Sinergoloji		246
10.4. Diller		246
10.4.1. Yapı Bakımından Dünya Dilleri		246
10.4.2. Köken Bakımından Dünya Dilleri		248
10.5. İletim		249
10.5.1. İletimin Öncelikleri		250
10.5.2. İletimin Süreçleri		251
10.5.3. İletim Türleri		253
10.5.4. İletim Becerileri		258
10.5.4.1. Dinleme		258
10.5.4.2. Kendini Açma		262
10.5.4.3. İfade Etme		262
10.5.4.4. Beden Dilini Kullanma		264
10.5.4.5. Empati Kurma		264
10.5.4.6. Somut Konuşma		266
10.5.4.7. Saydam Olma		266
10.5.4.8. Saygı Gösterme		266
Yararlanılan Kaynaklar		267

Bölüm 11	
KÜRESEL SORUNLAR, YEREL TEPKİLER	273
11.1. Küreselleşme	275
11.2. Modernleşme	278
11.3. Yoksulluk ya da Yoksulluğun Küreselleşmesi	282
11.4. Zenginlik	285
11.5. Yaşlılık	288
11.6. Engellilik	292
11.7. Kadın Hareketleri	297
11.8. Çalıma ve Çalıma	300
11.9. Kültürel Çeşitlilik, Çok Kültürlülük, Kültürel Çatışmalar ve Sorunları	302
11.10. Gençlik Hareketleri	306
11.11. Çevre Sorunları	309
11.12. Obezite Sorunu	311
Yararlanılan Kaynaklar	314